

ABSTRAKT

Východiska: Arteterapeutické intervence jsou tradiční součástí komplexního léčebného programu v ústavní léčbě závislostí již po dobu několika dekád u nás i v zahraničí. Pojetí arteterapie osciluje mezi výtvarným symbolickým vyjádřením, uměním terapie a klinickým pojetím, a také v klinické praxi se rozvíjejí stále nové přístupy dle cílové skupiny či terapeutických východisek.

Cíle: Zmapovat obecně a specificky realizaci a pojetí arteterapeutické složky programu v ústavní léčbě závislostí. Rovněž jsou zpracovány další dílčí cíle.

Metody: V koncepci této kvalitativní studie je uplatněna evaluace přípravy a procesu zaměřená na léčebnou činnost. Do výběrového souboru byla kombinací samovýběru a záměrného výběru získána spolupráce s devíti pracovníky z pěti ústavních zařízení pro léčbu látkových závislostí. Pro získání dat byly využity dostupné písemné dokumenty vztahující se k praxi arteterapie a polostrukturované rozhovory s arteterapeuty a jejich spolupracovníky. Textová data z dokumentů a přepisů rozhovorů byla zpracována metodou obsahové analýzy, důraz byl kladen na etické aspekty zejména v oblasti anonymizace dat.

Výsledky: Arteterapeutický program probíhá většinou jednou týdně povinnou formou, arteterapeuté jsou ve své práci zaměřeni zejména na přímou klinickou praxi, méně na písemné ukotvení této praxe. Někteří uplatňují co nejuvěrněji jeden arteterapeutický směr, jiní si vytvářejí vlastní mozaikovitý eklektický přístup. Arteterapeuté vnímají odlišnosti v tvorbě osob se závislostí na alkoholu a na nealkoholových drogách. Spolupráce s kolegy funguje dobře, neboť arteterapeuté jsou ceněni pro svůj úhel klinického náhledu. Vývoj zdravotnické legislativy upravující profesi arteterapeuta byl pro ně zklamáním. Projektová dokumentace pro implementaci arteterapeutického programu nebyla dostupná, takže program byl zaveden nejspíše improvizovaně.

Závěr: Klinická praxe arteterapie prozatím nenásleduje zahraniční trendy vytváření arteterapeutických manuálů. Arteterapeuté využívají jako svůj silný nástroj tvorbu a terapeutický vztah, prvky diagnostiky se uplatňují v rámci týmu. Arteterapie by potřebovala posílit svou akademickou pozici a výzkumnou činnost a současně by oboru prospěl návrat mezi zdravotnické profese.

Klíčová slova: arteterapie - evaluace - ústavní léčba – závislostní poruchy